

Liite 9.6 – Jalostusohjesääntö / luonnos

Tähän ohjesääntöön on koottu Suomen Mäyräkoiraliiton ja sen jalostustoimikunnan käytettävissä olevat jalostuksen valvonnan ja ohjailun keinot.

Rotujärjestön tehtävänä on ohjata ja valvoa mäyräkoirien jalostusta, jonka tavoitteina ovat:

- turvata jalostuspopulaatioiden säilyminen elinvoimaisina sekä henkisesti ja ruumiillisesti terveinä ja toimintakykyisinä
- säilyttää mäyräkoirat suosittuina ja helppohoitoina seuralaisina
- varmistaa toimivien metsästys- ja harrastuskoirien saatavuus

Rotujärjestön vastuulla ovat populaatioiden seuranta, jalostustavoitteiden nimeäminen, jalostusneuvonnan antaminen ja jalostustavoitteiden toteutuman seuranta. Työkaluina käytetään mm. jalostuksen tavoiteohjelmaa (JTO) sekä SKL:n perinnöllisten vikojen ja sairauksien vastustamisohjelmaa (PEVISA), rotujärjestön jalostus- ja jälkeläistarkastuksia, jalostusneuvontaa, rekisteröintiin liittyviä poikkeuslupia ja pentuvälitystä.

Jotta jalostuksen edistymistä voitaisiin seurata, tulisi vähintään kolmasosasta populaatioista olla käytettävissä koe-, näyttely-, luonne- ja terveystutkimustuloksia. Jalostukseen tulisi käyttää ainoastaan yksilöitä, joiden ominaisuuksista on todennettua tietoa.

Jalostustoimikunta

Jalostustoimikunta on SML:n hallituksen alaisuudessa työskentelevä toimikunta, joka käytännössä hoitaa rotujärjestön vastuulle kuuluvia asioita. Toimikunnan kokoonpano ja tehtävät on kuvattu *Jalostustoimikunnan tehtävät ja työnjako* -työohjeessa (JTO:n liite 9.4).

Jalostuksen tavoiteohjelma, JTO

Jalostuksen tavoiteohjelma on viiden vuoden välein uusittava, Suomen Kennelliiton mallin mukaan laadittu ohjelma, jolla seurataan jalostuksen edistymistä. Tavoiteohjelman päivittämisestä huolehtii jalostustoimikunta.

Tavoiteohjelma astuu voimaan, kun Suomen Mäyräkoiraliiton yleinen kokous on sen hyväksynyt ja Suomen Kennelliiton Jalostustieteellinen toimikunta vahvistanut. Voimassa oleva JTO on PEVISAAan kuulumisen edellytys.

PEVISA

Suomen Kennelliiton perinnöllisten vikojen ja sairauksien vastustamisohjelman, PEVISAn, avulla vastustetaan vakavia perinnöllisiä silmä- ja polvisairauksia sekä edistetään mäyräkoirapopulaatioiden geneettistä monimuotoisuutta. PEVISA-kausi on viiden vuoden pituinen. SML:n yleiskokous päättää ohjelmaan kuulumisesta ja sisällöstä.

Voimassa olevan PEVISA-ohjelman mukaan jalostukseen käytettävät mäyräkoirien silmät on tutkittava PRA:n, perinnöllisen kaihin (HC) ja keratiitin varalta ennen astuttamista. Silmätarkastuslausunto ei saa olla 24 kk vanhempi. PRA:ta tai perinnöllistä kaihia sairastavaa mäyräkoiraa ei saa käyttää jalostukseen. Myöskään keratiittia sairastavaa pitkäkarvaista mäyräkoiraa ei saa käyttää jalostukseen. Silmäsairauksien vastustamisessa hyödynnetään myös geeniteistä saatavaa tietoa. Rotujärjestö ylläpitää tiedostoa testatuista koirista, kunnes tiedot voidaan viedä SKL:n tietokantoihin.

Polvitarkastuksilla vastustetaan patellaluksaatiota. Polvitarkastus on pakollinen jalostukseen käytettäville pienois-mäyräkoirille. I tai II asteen luksaatiosta kärsivälle jalostusyksilölle suositellaan partneriksi tervettä koiraa. III ja IV asteen yksilöt suositellaan jätettäväksi kokonaan pois jalostuksesta.

Jalostusneuvonta

Rotujärjestö tarjoaa yleistä ja yksilöllistä jalostusneuvontaa. Apuvälineenä kasvattajat voivat käyttää SML:n internetsivuilta löytyvää, kokeilussa olevaa *jalostuslaskuria* sekä rotujärjestön ylläpitämiä *jalostusuroslistoja* ja *terveystiedostoja*.

Jalostusneuvonta on tarkoitettu aloittelevien kasvattajien tueksi. Aloitteleville kasvattajille annetaan lähinnä opastusta sopivan uroksen valinnassa. Jalostusneuvontaa voidaan antaa ongelmatilanteissa myös kokeneemmille kasvattajille.

Halutessaan jalostusohjausta kasvattajan tulee kääntyä jalostustoimikunnan sihteerin puoleen hyvissä ajoin joko sähköpostitse tai kirjeitse. Ohjausta varten jalostustoimikunta tarvitsee seuraavat tiedot:

- kysyjän nimi ja yhteystiedot, myös puhelinnumero
- koiran rotu ja ikä
- suoritettut terveystarkastukset
- mahdolliset aiemmat pentueet

Tiedustelun saatuaan jalostustoimikunnan sihteeri toimittaa kasvattajalle luettelon käytettävissä olevista uroksista ja nimeää kasvattajalle henkilökohtaisen neuvojan, johon kasvattaja voi halutessaan ottaa puhelimitse yhteyttä.

Jalostusneuvonnan perusohje:

- Jalostukseen suositeltavilta koirilta – sekä uroksilta että nartuilta – vaaditaan näyttelypalkinto (vähintään NUO H, AVO H tai KÄY H) tai jalostustarkastuksesta tulos ”hyväksytään” tai ”hyväksytään varauksin”. Harkinnan mukaan voidaan suositella myös uroksia, joilla on erittäin hyvä junioriluokan tulos.
- Normaaliokoisilta uroksilta vaaditaan myös koepalkinto. Nuoria uroksia voidaan kuitenkin suositella kerran jalostukseen ilman koepalkintoa.
- Ensikertalaisen nartun tulee olla iältään sopiva eli yli 1,5 eikä mielellään yli 5 vuotta. Uroksen alaikäraja on 15 kk. Yläikäraja on tapauskohtaisesti sekä uroksilla että nartuilla harkittava.
- Nartulla saa teettää pentuja korkeintaan kerran vuodessa siten, että sillä on enintään 4–5 pentuetta elinaikanaan.
- Pienoisnäyräkoirilta vaaditaan lisäksi tarkistettuja ja terveitä polvet. Jos toisella on 1:n polvet on toisella osapuolella oltava 0:n polvet.
- Kaikkien suositeltavien koirien tulee olla virallisesti silmätarkastettuja ja terveiksi todettuja. Nartun silmätarkastuksen on oltava voimassa suositushetkellä. Urosta voidaan suositella jalostukseen ehdollisesti, kun se on yhden kerran tutkittu ja terveeksi todettu. Tällöin suositus on voimassa vain mikäli uros tutkitaan uudelleen ennen astutusta ja todetaan terveeksi. Silmätarkastuksen voimassaoloaika on 24 kuukautta.
- Jalostustoimikunta ei suosittele jalostukseen uroksia, joilla on PRA, perinnöllinen kaihi tai perinnöllinen keratitiis tai jotka ovat PRA-kantajia, eikä anna suosituksia vastaavanlaisille nartuille.
- Jalostukseen suositeltavien urosten ja narttujen tulee olla terveitä. (Etenkin määräkoirahalvaukseen ja epilepsiaan tulee kiinnittää huomiota).
- Urosta tai narttua ei voida suositella jalostukseen, jos koiralla on todettu vakava-asteinen selän välilevyjen kalkkeutuminen.
- Jalostuksessa pyritään välttämään ns. matador-jalostusta ja siksi olisi suotavaa, että yhden uroksen jälkeläismäärä ei ylittäisi viittä prosenttia kunkin jalostuspopulaation viiden edellisen vuoden rekisteröinnistä.

Yhdistelmiä tehtäessä on varottava lisäämästä sukulaissuhteita liiaksi, jolloin on vaarana jalostuspohjan liiallinen kapeneminen. Serkusten yhdistelmä johtaa 6,25%:n homotsygotiaan, jota myös pidetään jalostusmielessä turvallisuusrajana. Tätä suurempi sukusiitosaste saattaa johtaa erilaisten vikojen lisääntymiseen.

Väreistä laikullisuuteen tulee kiinnittää erityistä huomiota. Kahta laikullista koiraa ei saa yhdistää keskenään merlegeenin letaalisuuteen liittyvien riskien vuoksi, eikä Suomen Kennelliitto myöskään rekisteröi tällaisesta yhdistelmästä syntyviä pentueita.

Jalostus- ja jälkeläistarkastus

Jalostus- ja jälkeläistarkastuksien tarkoituksena on saada koirista selkeämpi ja tarkempi kuva kuin koiranäyttelyissä. Esivanhempien ja jälkeläisten ominaisuuksien perusteella voidaan arvioida ominaisuuksien periytymistä.

Jalostus- ja jälkeläistarkastuksia voivat järjestää SML:n paikallisyhdistykset tai yksittäiset kasvattajat yhdessä jalostustoimikunnan kanssa. Tarkastukset järjestetään *Jalostus- ja jälkeläistarkastusten järjestäminen* -työohjeen mukaan (JTO:n liite 9.5).

Poikkeuslupakäytäntö pentueen rekisteröintiä varten

Rotujärjestön poikkeuslupa pentueen rekisteröintiä varten tarvitaan, kun pentueen vanhempia ei ole tutkittu PEVISA-määräysten mukaisesti. Yleensä pentujen vanhemmilta tai toiselta vanhemmista puuttuu kokonaan silmätarkastuslaus-

unto tai silmätarkastus on tehty astutuksen jälkeen. Samoin kaniini- ja kääpiömäyräkoirilta vaaditaan aina myös polvi-tarkastuslausunto. Polvet tarkastetaan kerran koiran elinaikana.

Käytettäessä jalostukseen ulkomaista koiraa, jota ei ole tutkittu Suomen PEVISA-vaatimusten mukaisesti, tulee myös hakea poikkeuslupaa. Astutuksesta on hyvä ilmoittaa jalostustoimikunnalle jo ennen astutusta. Uroksen rekisteri- ja näyttelytulospapereista tulee toimittaa kopiot toimikunnalle ennen pentueen rekisteröintiä ja poikkeusluvan myöntämistä. Pitkäaikaiset ulkomaiset jalostuslainat on tarkastettava kuten kotimaiset jalostuskoirat.

Pyyntö poikkeusluvasta on tehtävä aina kirjallisesti kasvattajan allekirjoituksella varustettuna. Lomake on tulostettavissa rotujärjestön nettisivuilta.

Poikkeusluvan myöntämisen ehdot:

- Pentueen vanhemmilla on voimassa oleva silmätarkastustulos (lausunto ei saa olla astutushetkellä yli 24 kk vanha), poikkeuksena ulkomaiset urokset.
- Kääpiö- ja kaniinimäyräkoirien osalta vaaditaan polvitarkastustulos, poikkeuksena ulkomaiset urokset. Mikäli toisella vanhemmista on 1-tulos, pitää toisella vanhemmista olla 0-tulos.
- Molempien vanhempien silmät ovat terveet perinnöllisistä sairauksista (HC, PRA, pitkäkarvaisilla keratitit), eikä kumpikaan vanhemmista ole PRA- tai HC- kantaja.
- Pentueen molemmilla vanhemmilla on oltava näyttelytulos (vähintään NUO H/2) tai jalostustarkastustulos hyväksytty/hyväksytty varauksin.
- Pentueen sukusiitosasteen on oltava alle 6,25 % viidellä sukupolvella laskettuna.

Perusteet poikkeusluvan hylkäämiselle tai suositukselle EJ-rekisteriin:

- Jommalla kummalla vanhemmista on perinnöllinen silmäsairaus (HC, PRA, pitkäkarvaisilla keratitit).
- Jompikumpi vanhemmista on PRA:n tai perinnöllisen kaihin kantaja.
- Nartun liian tiheä pennuttaminen (pentueiden syntymisen väli alle 10 kk).
- Pentueen sukusiitosaste on yli 6,25 % viidellä sukupolvella laskettuna.
- Näyttelytulos T/3 tai hylätty/0, hylätty jalostustarkastustulos tai näyttelytuloksen puuttuminen.

Kasvattaja voi esittää perustellun pyynnön pentueen rekisteröintiin FIN-rekisteriin, jolloin toimikunta harkitsee asian yhdistelmäkohtaisesti.

Nämä säännöt koskevat rotujärjestön käytäntöä, eivätkä ole kaikilta osin yhteneviä SKL:n rekisteröintiohjeen kanssa. Muilta kuin Suomen Mäyräkoiraliiton jäseniltä peritään poikkeusluvasta käsittelymaksu, jonka päättää liiton hallitus.

Pentuvälitys

SML ylläpitää maksullista pentuvälitystä. Maksun suuruuden päättää SML:n hallitus.

Välityksessä on kaksi palvelua, syntyneet pennut, jotka ovat myynnissä sekä tulevista pentueista infomoiva astutus-palvelu.

Internetissä on listaus pennuista ja tulevista pentueista sekä kasvattajan yhteystiedot. Varsinaiset pentuvälittäjät toimivat puhelimitse ja heihin voit ottaa yhteyttä kaikissa pennun hankintaan liittyvissä asioissa. Internet on pentuvälityksen maksuton lisäpalvelu.

Pentulistalle pääsyn vaatimukset:

- kasvattajan tulee olla Suomen Mäyräkoiraliitto SML - Finska Taxklubben FTK ry:n jäsen
- pentueen vanhempien tulee täyttää PEVISA-ohjelman vaatimukset
- pentueen molemmat vanhemmat on palkittu näyttelyssä vähintään nuorten luokassa laatuarvostelulla Hyvä (junioriluokan tulos ei kelpaa). Hyväksytty jalostustarkastus korvaa näyttelytuloksen.
- kummankaan vanhemman kokonaisjälkeläismäärä ei saa ylittää 5%:n rajaa neljän (4) vuoden kokonaisrekisteröinneistä
- pentueen sukusiitoskerroin on korkeintaan 6,25%, lasketaan viiden (5) polven mukaan
- uroksen tulee olla yli 15 kk ikäinen
- nartun tulee olla yli 18 kk ikäinen, mutta ei yli 8-vuotias
- nartulla tulee olla kulunut vähintään 10 kk edellisestä pentueesta
- pentue on korkeintaan nartun viides (5.)

- saman yhdistelmän kolmas (3.) tai useampi pentue ei pääse pentuvälitykseen

Pentuvälitykseen ei hyväksytä varmojen PRA-kantajien jälkeläisiä.

Mikäli toinen pentueen vanhemmista on DNA-testillä (cord1) todettu PRA-kantajaksi, on toisen vanhemman oltava DNA-testillä (cord1) terveeksi todettu.

Mikäli koiralla on todettu tulkinnanvarainen PRA, ei silmälausunto saa olla 1 vuotta vanhempi astutushetkellä.

Jokaisen pentueen kohdalle tulee mainita, onko pentueen vanhemmat selkäkuvattu.

Määräkoirien selkokuvaus on vielä vapaaehtoista ja kasvattajan omassa harkinnassa. Jalostustoimikunta suosittelee, että kaikki jalostukseen käytettävät koirat tulisi selkäkuvata ennen jalostuskäyttöä.

Samat määräykset koskevat astutukset-palvelua.